

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑβδομος

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἑν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰσχυραὶ.— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

11 Φεβρουαρίου 1879

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΧΙΝΗ

Γ. Σαχίνης

Ἡ ἐπομένη βιογραφία τοῦ ἀοιδίου ναυάρχου ἐσταχυολογήθη ἐκ τοῦ ἐκφωνηθέντος εἰς αὐτὸν ἐπικηδείου λόγου ὑπὸ τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας κ. Φιλίππου Ἰωάννου, τῇ 30 Ὀκτωβρίου 1864.

Σ. τ. Δ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΧΙΝΗΣ

Ὁ Γεώργιος Σαχίνης ἐγεννήθη ἐν Ὑδρα. Ὁ πατήρ του μέλλων νὰ πλεύσῃ εἰς Ἱταλίαν, παρέλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ πλοῖόν του, ἵνα συστήσῃ εἰς ἓνα τινὰ τῶν ἐν ταῖς παραλίαις τῆς Εὐρώπης πόλεσι φίλων του, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ὁποίου ἐδύνατο ὁ νέος νὰ διδαχθῇ ἀνώτερα μαθήματα καὶ αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του. Ἄλλ' ἀναγκασθεὶς κατὰ τὸν διάπλουν νὰ προσορμισθῇ εἰς τὰ παρὰ τὴν Θεσπρωτίαν Σύβοτα, περιέπεσεν ἐκεῖ εἰς τὰς μαιφόνους χεῖρας τοῦ ἐκ Τεπελενίου Ἀλῆ, τοῦ ὠμοῦ τῆς Ἠπείρου σατράπου, καὶ ἀπωλέσθη. Ὁ νέος ἐκεῖνος καὶ διαβόητος Φάλαρις, ἀκούσας ὅτι ὁ Δημήτριος Σαχίνης εἶχε πλοῖον μέγα καὶ πολεμικῶς ὀπλισμένον, κατασχεθὲν πρότερον ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ Αἰγαίῳ ῥωστικοῦ ναυάρχου Σινιάβιν καὶ χρησιμεύσαν ὡς πολεμικὸν εἰς τὸν ῥωσικὸν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πόλεμον, καὶ μαθὼν, ὅτι τὸ πλοῖον τοῦτο ἦτο προσωρμισμένον εἰς Σύβοτα, ἐπεθύμησεν ἐπιθυμίαν ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον νὰ συλλάβῃ καὶ ἀποκτείνῃ τὸν πλοίαρχον μετὰ τῶν υἱῶν του, νὰ καταλάβῃ δὲ καὶ οἰκειοποιηθῇ τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο πλοῖον ἐπὶ προφάσει, ὅτι ἦτο πολεμικὸν κτήμα. Διὸ ἀποστείλας τινὰς τῶν συνήθων ὑπηρετῶν τῆς θηριωδίας του, συνέλαβε δολίως τὸν ἀνύποπτον πλοίαρχον καὶ τὸν πρεσβύτερον τῶν υἱῶν του, ἐνέβαλεν αὐτοὺς εἰς εἰρκτὴν καὶ βραδύτερον ἀδήλω μέχρι τοῦδε τρόπῳ ἀπέκτεινεν ἀμφοτέρους. Κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην εἰς μέγιστον ἡ ζωὴ τοῦ νέου Γ. Σαχίνη κατέστη κίνδυνον· μόλις δ' ἐδυνήθη νὰ διαφύγῃ αὐτὸν ἐπιβάς ἐφορκαίου μικροῦ, ἐφ' οὗ ἐν νυκτὶ ζοφερᾷ καὶ ζάλῃ, διωκόμενος ὑπὸ δύο λέμβων καὶ πυροβολούμενος ὑπὸ τῶν ἐν αὐταῖς Ἀλθα-

νῶν, διέπλευσεν εἰς Κέρκυραν, κατεχομένην τότε ὑπὸ τῶν Γάλλων. Ἐκεῖ διασωθεὶς ὁ νέος Σαχίνης ἔτυχε προστασίας καὶ περιποιήσεως παρὰ τισι τοῦ πατρὸς του φίλους. Διετίαν δὲ διαμείνας ἐσπούδασε νὰ αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του, διδασκόμενος τὴν γαλλικὴν καὶ ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ στοιχειώδη μαθηματικά. Ἀργότερον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενεθλίαν του νῆσον, ὅπου ἐπεδόθη εἰς τὸ πατρικὸν τοῦ βίου ἐπάγγελμα, ἤτοι εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον· ἐναυπήγησε δὲ πλοῖον εὐμέγεθες καὶ πρὸς πόλεμον ἐπιτήθειον. Ὁ πλήρης ἐνεργείας ναυτικὸς βίος, αἱ κακοπάθειαι καὶ οἱ θαλάσσιοι κίνδυνοι, πρὸς οὓς καθ' ἡμέραν ἐπάλαιε ναυτιλλόμενος, προήσκησαν αὐτὸν ἱκανῶς πρὸς τὸν μέγαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα, εἰς ὃν ἐμελλε βραδύτερον ν' ἀποδυθῇ καὶ νὰ διαπρέψῃ. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1821 ἔτους ἡ θεὰ ἐλευθερία ἐξηγέρθη ἀπὸ τῶν προγονικῶν τάφων λαμπρὰ καὶ ἀκτινοβόλος ὡς οὐράνιος ἄγγελος, καὶ μὲ βροντώδη φωνὴν ἐκάλεσε περὶ ἑαυτὴν ἐν Ἑλλάδι τὰ πρωτότοκα τέκνα τῆς, τότε καὶ ὁ νέος Σαχίνης, προθύμως ὑπακούσας εἰς τὴν θεῖαν ἐκείνην φωνὴν, ἔσπευσε νὰ δπλίσῃ τὸ εὐπαγὲς πλοῖόν του, νὰ πληρώσῃ αὐτὸ ἀνδρείων ναυτῶν, νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸν ἴσον αὐτοῦ τὴν κυανόχρουν τοῦ σταυροῦ καὶ νικηφόρον σημαίαν, καὶ ταχθεὶς ὑπὸ τὸν ἐκλεκτὸν τῆς πατρίδος του ναύαρχον νὰ ἐκπλεύσῃ μετὰ τῶν συναγωνιστῶν τοῦ Ὑδραίων κατὰ τῶν τυράννων, πῦρ κατ' αὐτῶν φέρων καὶ θάνατον. Τότε πρῶτον μεθ' ἐκπλήξεως εἶδεν ὁ Κόσμος ὀλιγάριθμα πλοῖα ἐμπορικὰ ἀντιπαρατασσόμενα τολμηρῶς πρὸς στόλους μεγάλους καὶ ὑψηλαγεῖς, καταναυμαχούντα τούτους λαμπρῶς καὶ δῖωκοντα. Ἐννέα ὄλα ἔκτοτε ἔτη ἔβλεπεν ὁ Κόσμος μὲ θαυμασμὸν τρία τραχέα τοῦ Αἰγαίου νησιδία ἀντιμαχόμενα θριαμβευτικῶς πρὸς πᾶσαν τὴν ναυτικὴν δύναμιν τῆς ἀπεράντου ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Τὰ τρία ἐκεῖνα νησιδία, τὰ σχεδὸν ἀφανῆ ἐν τῷ χάρτῃ, ἐξέπεμπον ἐκ τῶν λιμένων των στόλους, μικροὺς μὲν τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν ὄγκον τῶν πλοίων, ἀλλὰ μεγάλους τὴν δύναμιν, οἵτινες κατακυριεύοντες τῆς θαλάσσης πολλάκις κατεκάλυψαν μὲ βαρβαρικὰ ναυάγια τὰ ἀφρίζοντα νῶτα αὐτῆς· πολλάκις κατετρόπωσαν τοὺς γιγαντώδεις καὶ ἀγερώχους τοῦ Βυζαντίου, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Τύνιδος καὶ τῆς Ἀλγερίας στόλους, ἀλλ'

οὐδέποτε ἐνίκηθησαν· πολλάκις ἐδίωξαν τὸν ἐχθρόν, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπ' αὐτοῦ ἐδιώχθησαν. Τὴν δόξαν τοῦ ἐλληνικοῦ ναυτικοῦ ἐζήλευσαν πολλοὶ ναύαρχοι καὶ ναυμάχοι ἄνδρες καὶ αὐτῶν τῶν θαλασσοκρατούντων ἔθνων.

Ὁ Γεώργιος Σαχίνης ἀκολουθῶν σχεδὸν αἰετὸν ἀτρόμητον ναύαρχον Ἀνδρέαν τὸν Μιαούλην μετὰ τοῦ Κριεζῆ, τοῦ Τσαμαδοῦ, τῶν δύο Τουμπαζαίων, τοῦ Πινότζη, τοῦ Παναγιώτα, τῶν Ῥαφαλαίων, τοῦ Δαλεχοῦ, τοῦ Ζάκα, τοῦ Φώκα καὶ ὀλίγων ἄλλων ἐλεγκτῶν τοῦ ὑδραϊκοῦ στόλου πλοίαρχων, ἐτάσσετο πάντοτε ἐν ταῖς ναυμαχίαις ἐκεῖ, ὅπου δεινότερον ἐβρόντων τὰ πυροβόλα, ὅπου γοργότερον ἐξηρεύετο ἀπὸ τῶν χαλκίνων στομάτων τὸ πῦρ, ὅπου πυκνότερος ἤγειρετο ὁ καπνὸς, ὅπου συνεχέστερος καὶ τρομερώτερος ἤκούετο ὁ τῶν σφαιρῶν συριγμὸς. Εἶπατε σεῖς οἱ ὀλίγοι ἔτι ἐπιζώντες καὶ ὑπὸ τὸ ἄχθος τῶν ἐτῶν κεκυφότες συναγωνισταὶ τοῦ εἴπατε σεῖς τὰ γηραιὰ καὶ γεραρὰ λειψάνα τῆς ἥρωϊκῆς ἐκείνης γενεᾶς τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος, ὅποιοι ἐδείχθη ὁ ἀνὴρ ἐν ταῖς ναυμαχίαις τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, τῆς Μικάλης, τῆς Ἰκαρίας, τῆς Ἀστυπάλαιας, καὶ μάλιστα τῆς νήσου Πρώτης, ὅπου κυκλωθεὶς ὑπὸ δεκαοκτώ μεγάλων ἐχθρικῶν πλοίων, ἀντέστη πρὸς αὐτὰ μόνος, δύο ὀλοκλήρους ὥρας ἀνδρείως μαχόμενος. Εἶπατε, ὅποιοι ἐδείχθη ὁ Σαχίνης κατ' ὄλον τὸν ἐννεαετῆ τῶν Ἑλλήνων πόλεμον. Εἶπατε εἰς τοὺς λησμονοῦντας καὶ καταφρονοῦντας τὸ παρελθὸν νεωτέρους, εἰς τίνες ἄνδρας τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ὀφείλει τὴν ἀπὸ τῆς βαρβάρου τυραννίας ἀπαλλαγὴν τοῦ πόσον ἄδολος ὑπῆρξεν αὐτῶν ἢ φιλοπατρία, πόσον ἀδάμαστος ἢ ἀνδρία, πόσον μεγαλόφρων ἢ αὐταπάρνησις, πόσον θαυμαστή ἢ καταφρόνησις τῶν κινδύνων, καὶ ἢ εἰς τὰς παλαιπωρίας καὶ κακουχίας διηκενῆς ἐγκαρτέρησις. Εἶπατε ἀκόμη καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ φαίνεται ἀπίστευτον εἰς τὴν γενεάν τοῦ συμφέροντος· ὅτι πολλοὶ γενναῖοι τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου πλοίαρχοι, δὲν προσήνεγκαν εἰς τὴν πατρίδα μόνην τὴν τόλμην καὶ τὴν ζῶην των, ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῖά των καὶ τὴν περιουσίαν των ὅλην, καὶ αὐτὰ τὰ μέσα τῆς διατηρήσεως τῆς οἰκογενείας των καὶ τῆς τῶν τέκνων των διαθρέψεως. Οὐδενὸς ἐφείσθησαν οἱ γενναῖοι ὑπὲρ τῆς κοινῆς τοῦ γένους ἡμῶν σωτηρίας, ἀλλ' αὐτοὶ ἀντέτασσαν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐν ταῖς μάχαις τὰ στήθη των, ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραστάτας καὶ συμμετόχους τῶν κινδύνων τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰ τέκνα των, αὐτοὶ παρεῖχον τὰ πλοῖα, αὐτοὶ ἰδίᾳ δαπάνη ἢ δαπάνη τῶν οἰκείων των ὠπλιζον αὐτὰ καὶ ἐπεσκεύαζον, αὐτοὶ παρασκεύαζον τὰ πρὸς πόλεμον ἀναγκαῖα, αὐτοὶ ἔτρεφον καὶ ἐμίσθουν τὸ πλήρωμα. Οὐδένα δὲ οὐδέποτε κατὰ τὸν ἀγῶνα ἠθέλησαν νὰ λάβωσι μισθὸν τῆς ὑπηρεσίας των, ἀλλὰ φιλοτίμως ἠρνήθησαν πᾶσαν μισθοφορίαν,

καὶ ὅτε τοιαύτη ἐν ἐποχῇ τινι τοῦ ἀγῶνος εὐποροτέρα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δανείου τοῖς προσεφέρετο.

Πολλάκις παρετηρήθη ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀνδρία εἶναι σχεδὸν πάντοτε καὶ φιλόανθρωπος. Τὴν δ' ἀλήθειαν ταύτην ἐπικυροῖ τοῦ Γ. Σαχίνη τὸ παράδειγμα. Ὅσον ὁ Σαχίνης ἦτο ἐν ταῖς μάχαις ἀνδρείος καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς φοβερός, τόσον ἐδεικνύετο πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους φιλόανθρωπος, περιποιούμενος αὐτοὺς καὶ φροντίζων περὶ τῆς θεραπείας τῶν τραυματιῶν, ὡς ἐάν εἶχον λάβει τὰ τραύματα μαχόμενοι οὐχὶ κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ὑπ' αὐτόν. Οὐδέποτε δὲ συνεχώρησε νὰ μολυνθῇ τὸ πλοῖόν του οὐδὲ τῶν ναυτῶν του αἱ χεῖρες μὲ αἷμα αἰχμαλώτου ἐχθροῦ· ἀλλὰ καὶ μὲ ἴδιον κίνδυνον ἔσωσεν αὐτοὺς ἐν δεινῇ τινι περιστάσει ἀπὸ χειρῶν φονικῶν. Ἐν τῶν πλοίων τοῦ ὑδραϊκοῦ στόλου, τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κριεζῆ, ἐλλυμεινισμένον κατὰ τὸ 1825 ἔτος εἰς Βάτικα τῆς Πελοποννήσου, ἀνετινάχθη ἐξ αἴφνης εἰς τὸν ἀέρα μετὰ παντὸς τοῦ πληρώματος, ἐξ οὗ δύο μόνον ἐσώθησαν. Ἐπειδὴ δ' ἐκρατοῦντο ἐν τῷ πλοίῳ αἰχμαλώτοι Ὁθωμανοὶ, ἐλέχθη καὶ ἐπιστεύθη, ὅτι οὗτοι ἔβαλον πῦρ εἰς τὴν τῆς πυρίτιδος ἀποθήκην. Ἡ εἶδησις αὕτη διαδοθεῖσα ταχέως εἰς τὸν στόλον ὀλοκλήρον, ἐξηγρίωσε τοὺς ἐν αὐτῷ ναύτας, ὧν ὁ μὲν πατέρα, ὁ δὲ ἀδελφόν, ὁ δὲ τέκνον, ἀπολεσθέντα ἐν τῷ πλοίῳ ἐκείνῳ ἐβρήκει· οὕτω δ' ἐξέκαυσεν ἐν αὐτοῖς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως, ὥστε ὤρμησαν ἀμέσως εἰς σφαγὴν τῶν ἐν τῷ στόλῳ κρατουμένων αἰχμαλώτων Ὁθωμανῶν, παρ' ὧν ὑπόπτειον ἐπιβουλήν ὁμοίαν πρὸς τὴν βηθεῖσαν. Εἰς πολλὰ τῶν πλοίων τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου ἢ ἀπάνθρωπος τῶν αἰχμαλώτων σφαγὴ ἐτελέσθη ἐν ἀκαρεῖ, μηδαμῶς δυνθέντων τῶν πλοίαρχων καὶ ἀξιωματικῶν νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὴν λυσσώδη ἐκείνην τῶν ναυτῶν των ὁρμήν· ἀλλ' ὀλίγα τινὰ πλοῖα, ἐν οἷς καὶ τὸ πλοῖον τοῦ Σαχίνη, ἐτηρήθησαν καὶ κατὰ τὴν δεινὴν ταύτην περιστάσιν καθαρὰ ἀπὸ αἵματος αἰχμαλώτων, χάρις εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν γενναιοφυλίαν τῶν κυβερνώντων αὐτὰ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἀξιωματικῶν, οἵτινες καταφρονοῦντες τοῦ κινδύνου, μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας ἀντέστησαν, ἀπειλοῦντες νὰ φονεύσωσι πάντα ναύτην, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἐπιβάλλῃ χεῖρα φονικὴν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1828 ἔτος μοιραρχῶν κατὰ τὸν Λαμιακὸν καὶ Παγασητικὸν κόλπον κατέστρεψε τὰ ἐπὶ τοῦ Κηναίου ἀκρωτηρίου τῆς Βυβόιας ὀθωμανικὰ ὀχυρώματα, συνέλαβεν ἱκανοὺς Ὁθωμανοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν μονογενῆ υἱὸν εὐπόρου τινὸς Ἀγαῖ ἐκ τοῦ Ἄλμυρου. Πέμφαντος δὲ τούτου πρὸς τὸν μοίραρχον ἄνδρας, καὶ παρακαλοῦντος νὰ φιλανθρωπευθῇ καὶ ἀπολύσῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἀντιλύτρων ὀλίγων, ὅσα ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι μετὰ

βίας ἐδύνατο νὰ τῷ προσφέρῃ ἐκ τῆς μικρᾶς δῆθεν περιουσίας του, ὁ Σαχίνης ἀπεκρίθη μεγαλοφρόνως πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους: *Λάβετε τὸν αἰχμάλωτον ῥέον, φέρετέ τον εἰς τὸν πατέρα του καὶ εἶπατε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐν τῇ πατρίδι μου τὰ κτήνη μόνα πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται, οὐδέποτε δὲ οἱ ἄνθρωποι. Τινὲς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπολυθέντων Ὁθωμανῶν, διαρκοῦντος μὲν τοῦ πολέμου ἐφρόντιζον νὰ παρέχωσιν εἰς τὴν ἄνδρα δι' ἐγγράφων καὶ ἀγράφων χαιρετισμῶν δείγματα τῆς εὐγνωμοσύνης των, εἰρήνης δὲ γενομένης, ἤλθον εἰς Ἀθήνας νὰ ἀσπασθῶσι τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου των καὶ σωτῆρος.*

Ἐκτὸς τῆς ἀνδρίας, τῆς ἀφιλοκερδείας καὶ τῆς φιλάνθρωπιᾶς ἐχαρακτήριζε τὸν ναύαρχον Σαχίνην πολιτικὴ φρόνησις καὶ ἀδιάσειστος πίστις εἰς τὸν ὄρκον του καὶ εἰς τὸ καθῆκόν του. Ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἔτη πολλά ἀγωνισθεὶς καὶ κινδυνεύσας καὶ ὄλην τὴν περιουσίαν του θυσιάσας, ἠγάπα βεβαίως αὐτὴν πολὺ πλεον ἐκείνων οἵτινες διὰ λόγων μόνον τὴν ἀγαπῶσι, στόμφον ῥημάτων, πραγματικὴν δὲ θυσίαν οὐδεμίαν προσφέροντες εἰς αὐτήν. Ἄλλ' ἢ εἰκὼν τῆς ἐλευθερίας, ἣν ὁ ναύαρχος Σαχίνης ἐλάτρευεν, ἦτο εἰκὼν παρθένου σεμνῆς καὶ αἰδήμονος, οὐχὶ ἀκολάστου μαχλάδος, ἀσελγῶς σοβούσης εἰς τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, χλευαζούσης τὰ σεβαστὰ, καὶ σπουδαζούσης νὰ καταρράνῃ μὲ τὴν δυσώδη ἰλὺν, ἐν ἣ αὐτὴ ἐκυλίσθη, πᾶν ὅ,τι βλέπει περὶ ἑαυτὴν καθαρὸν καὶ ἄσπιλον. Γινώσκων δὲ καλῶς ὅτι αἱ ἐν ταῖς πολιτείαις στάσεις καὶ ἀνατροπαὶ ἐμβάλλουσιν αἰετοτε αὐτὰς εἰς φοβερωτάτους κινδύνους, προξενούσι μέγιστα ἀδικήματα καὶ εἰσάγουσιν εἰς τὰς κοινωνίας πολλάκις ἀντὶ φαντασιωδῶν ὄλων κακῶν ἢ γοῦν μικρῶν τινῶν καὶ ἀσημάντων πλημμελημάτων, ὧν προτίθενται τὴν διόρθωσιν, κακὰ ἄλλα πραγματικώτερα, πολὺ μεγαλῆτερα, πολὺ διαρκέστερα καὶ δυσιατότερα τὸ πολιτικὸν δηλονότι σχίσμα, τὴν θόλωσιν τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς κρίσεως τοῦ λαοῦ, τὴν ἀνάφλεξιν τῶν παθῶν, τὴν ἐξασθένωσιν τῆς ἐξουσίας, τὴν παράλυσιν τῆς πειθαρχίας, τὴν ἐμψύχωσιν τῶν φιλοταράχων, τὸν ἐθισμὸν εἰς τὴν ἀθέτησιν τοῦ ὅρκου καὶ τὴν ἀπιστίαν, τὸ ἐτοιμοπειθὲς πρὸς συνωμοσίας, τὸ πρὸς νεοτερισμοῦς εὐεπίφορον καὶ τόσα ἄλλα κακὰ, ὧν ἢ ἀπαριθμησι εἶναι δύσκολος, ἀπεδοκίμαζε πάντοτε τὰς τοιαύτας πράξεις καὶ σφοδρῶς τὰς κατέκρινεν. Ὅθεν καὶ κατὰ τὸν *τελευταῖον πολιτικὸν ἐν Ἑλλάδι σεισμῶν* ἔδωκε παράδειγμα ἀξιολίμητον στρατιωτικῆς ἀρετῆς καὶ πίστεως, ἐγκαρτερήσας εἰς τὸ καθῆκόν του μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του.¹

1. Τὴν πρωΐαν τῆς ἐνδεκάτης Ὀκτωβρίου τοῦ 1862, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἔνοπλος ὁ στρατὸς τῆς πρωτεύουσας εὐρέθῃ πρὸ τῶν ἀνακτόρων, ἐν οἷς, διὰ

ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ

Ἀυτοβιογραφία γέροντος Χίου.

Συνήκρια· ἰδί σελ. 65.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Ὅτε καθήμενος ἐπὶ τῶν ἀναπαυτικῶν ἐπιπλων τῆς ἐν Λοιδίνῳ οἰκίας μου, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας μου, πλησίον τοσούτων συγγενῶν καὶ συμπολιτῶν μου εὐτυχούντων,—ὄτε ἐν μέσῳ τῆς ἀπέσεως καὶ τῆς εὐμερίας τοῦ παρόντος ἀναπολῶ τὰ παρελθόντα, καὶ συγκρίνω τὴν περικυκλοῦσαν τὸν φθίνοντα βίον μου γαλήνην πρὸς τὰ βάτανα καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς στερήσεις τῆς πολυκυμάντου ἐκείνης ἐποχῆς, ἀπορῶ ἐγὼ αὐτὸς πῶς διήλθομεν καὶ πῶς ἠδυνήθημεν πάντες νὰ ὑποφέρωμεν τὰ τοσαῦτα δεινά, καὶ πῶς ἐπὶ τέλους ἐξήλθομεν μὲ σώας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν σκληρῶν ἐκείνων δοκιμασιῶν. Συχνάκις μοῦ φαίνονται ὡς ὄνειρον αἱ ἀναμνήσεις τῆς νεότητός μου, ὡς μῦθος ἢ γενικὴ συμφορά, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠνδρώθη. Διότι ἦσαν κοινὰ τὰ παθήματα καὶ κοινὴ ἢ κατὰ τῆς εἰμαρμένης πάλιν, καὶ ἐπὶ ἔτη ὄλα ἔζησα βλέπων περὶ ἐμὲ τὴν κακοδαίμονίαν ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς φάσεις. Οὐδ' ἤμεθα ἢ οἰκογενεῖά μου καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν δυστυχιστέρων ἐντὸς τῆς γενικῆς ἐκείνης δυστυχίας. Ἄπ' ἐναντίας. Ναὶ μὲν, ἐδιώχθημεν καὶ ἡμεῖς, ἢ ἐκινδυνεύσαμεν, ἀπωλέσαμεν τὰ πάντα, ἀλλ' εὐρισκόμεθα τοῦλάχιστον ὄλοι ὁμοῦ σώοι, ἐπὶ ἐλευθέρων χωμάτων καὶ μόνος τῆς δυστυχιοῦς Ἀνδριάνας ὁ θάνατος διέσπασε τὸν οἰκογενειακὸν κύκλον μας. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸ ὁποῖον ἐκ Χίου μᾶς ἔσωσε, καὶ εἰς Μύκονον ἤδη, καὶ κατόπιν εἰς Τήνον καὶ βραδύτερον ὅπου τῆς Ἑλλάδος μᾶς ἔφερον οἱ πλάνητες πόδες μας, πανταχοῦ εὐρομεν πολλοὺς ἄλλους πολὺ πλεον ἀξιοθηρήτους ἡμῶν.

Ἐνόσω ἐμένομεν ἐν Χίῳ, ἐν μέσῳ τῶν περὶ σπασμῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκυλινδούμεθα, δὲν ἐγνωρίζομεν τὰ καθέκαστα τοῦ γενικοῦ ἐκείνου μαρτυρολογίου. Ἐκαστος τότε ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας καὶ δὲν εἶχε τὸν καιρὸν οὔτε περὶ ἄλλων νὰ ἐρωτᾷ, οὔτε περὶ ἑαυτοῦ νὰ λαλῇ. Ἄλλ' ὄτε ἐστηρίξαμεν εἰς τὴν τὴν ἀπουσίαν τοῦ τότε βασιλέως, οὐδεὶς ἕτερος ὑπῆρχε τῶν ὑπασπιστῶν καὶ λοιπῶν αὐλικῶν παρὰ τὸν μακαρίτην Σαχίνην. Οἱ δὲ ἠγοῦμενοι τοῦ στρατοῦ ἐξαιτουῦνται παρ' αὐτοῦ ν' ἀνοίξῃ τὰς πύλας τῶν ἀνακτόρων, καὶ νὰ παραδώσῃ τὰς κλεῖς εἰς αὐτούς. Ἄλλ' αὐτὸς, ἐξελλθὼν εἰς τὸν ἐξώστην, ἠρνήθη διαβῆδην μέχρι τέλους καὶ ἐπιμόνος νὰ ἀπακούσῃ εἰς τὴν φωνὴν αὐτῶν, εἰς οὐδὲν λογισάμενος οὔτε τῶν ἐπιδραμόντων τὸ πλῆθος, οὔτε τὴν ἐξάψιν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ εἰσπηθήσαν ἐκ τῶν παραθύρων εἰς τὰ ἀνάκτορα οἱ ἐπαναστάται, καὶ ποιουτοτρόπως, τραπέισις ἀλλαχόσε τῆς προσοχῆς αὐτῶν, διελύθη ἢ διένεξις αὐτῆ, ἐξ ἧς ὡς διὰ θαύματος ἐσώθη ἢ ζωῆ* τοῦ πιστοῦ καὶ γενναίου ὑπάσπιστοῦ.